C. K. Državno Odvjetništvo u Šibeniku
I. R. Procura di Stato in Sebenico
Stiglo dne 6/8-08 sat 10 pr. pod.
Pervenuto il ... Šibenik, 6. Kolovoza 1908.
Primjer..... Nadp. ..... Pril.....
Esempl..... Rubr. ..... Alleg.....

Br. 75. Šibenik, 6. Kolovoza 1908. God. II.

Kremenjak

Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku.

„Kremenjak“ izlazi svaki Četvrtak. Pretplatna cijena na godinu **3** Krune. Na pô godine Kruna **1.50** para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

Pismo iz Praga.

Kako sa vam već u zadnjem pismu kazao, u ruskoj delegaciji za sveslavljanski kongres bili su zastupani samo konservativni življi svih smjerova. Slobodoumnije, naprednije stranke u Rusiji, kao n. pr. Miljukova, koji u prvom redu goje i slavensku solidarnost i glasuju pravednost i jednaka prava svim narodima, bile su spriječene da izašalju svoje odaslanike za ovaj kongres. A taj baš fakat, da su konservativni življi ruski predložili kongresu onaku resoluciju i njome dali jaki dokaz, da su i oni zagrijani za izmirenje sa Poljacima i da su uvjereni o pravednosti i o koristi tog izmirenja s njima, dava osobitu važnost toj njihovoj resoluciji, koju je kongres uz veliko odobravanje i ganuće jednoglasno primio. Znajući, kako u tom pogledu misle naprednije ruske stranke, možemo reći, da cio ruski narod preko svih svojih stranaka raznih smjerova prima u svoj program, za svoje geslo izmirenje Rusa i Poljaka. Jer ljudi, koji bijahu ovdje na kongresu, nepredstavljahu samo sebe, već predstavljahu stranke i stranačke smjerove, od kojih biše za to delegovani službeno.

Još vam šaljem jedan dokaz, da resolucija nije bila plod časovitog entuzijazma i zanosa.

Kad se je ruska delegacija vraćala kući, bila je od Poljaka iščekana u Krakovu i primljena bratski. Na gozbi, što ju krakovski Poljaci priredišе Rusima, delegat ruski grof Bobrinski u svom pozdravu rekao je i ovo: „*Mi priznajemo* nepravde, što smo ih na vama učinili i *žalimo ih*, ali Rusa, koji *pravedno misle*, svaki dan je to više. Moramo se uzajamno odgajati i na krivice učinjene zaboravljati, *e da bismo mogli doći do sporazumka. Moramo sklopiti prijateljstvo u interesu velikog zajedničkog posla.* Dižem čašu za **slobodu** i **napredak** Poljaka“.

Ovake riječi ispunjuju čovjeka zanosom i nadom, a Poljaci na njih dostojno odgovoriše. Koji je taj „*zajednički veliki posao*“, to svak može lako znati, kad pogleda na Poznanj i na Prusiju. Germanska aždaja od vjekova je gutala djecu velike Slavije. Slavijina djeca to su trpila i puštala, a bilo je žalosnih časova, kad su to i pomagala. Toga će nestati, — krivice se priznaju.

Znaci kažu, da se budimo, da se tražimo, da se želimo okupiti, izmiriti i početi raditi — za sebe same. Praški kongres nije u tom pogledu zadnji korak, mi se toliko neuobražavamo, neumišljamo, ali da je to jedan veliki, smjerodatni korak, to smo uvjereni svi. Put je pokazan i *njime* će se stupati dalje i samo *njime*. — Doba je takovo, koje nedopušta da se zabludi.

Poluvladin ruski list „Novoje Vremja“ donio je ovih dana članak pod naslovom „*Medjunarodni položaj Rusije*“. Mi dolje donosimo izvadak iz njega, a neka štioci sude, je li i to već posljedica sveslavljanskog kongresa u Pragu.

Tu se kaže: „Rusija mora udariti smjerom po kud moguće najbržega *oslobodjenja svih balkanskih* naroda, *odstranjenja potlačivanju svih Slavena*, **živili oni gdjemudrago**; smjerom širenja i razvijanja slavenske kulture i solidarnosti — to su ciljevi, od kojih se *nesmije odalečivati* ruska vanjska politika“.

„Ko nam bude pomagao te ciljeve ostvariti, taj će biti našim prijateljem“.

I to je, mislim, dosta jasno; kao što je jasno i što nije napisano, da svaki, te nam bude smetao u ostvarivanju tih ciljeva, jest našim neprijateljem.

***

Još ću vam javiti jednu stvar, koja će obradovati sve naše, a furimašima pokvariti veselje. Tiče se onog velikog „izdajice“ Masaryka, onog narodnog „Jude“, kako ga ti naši šareni crnci nazvaše.

Prigodom sveslavenskog kongresa odigrala se i ovdje u Pragu slična igra onoj u Rusiji, da nepripuste slobodoumnije i naprednije elemente na kongres. Zastupnik Kramarž, komu se inače nemože poreći zasluga za kongres, tako se zaboravio i smizio, da je hotimice ispustio Masarykovu stranku, nepozvavši je na kongres. — Nego, iz toga je od sebe nastalo u Pragu pitanje, što će biti i smije li to biti, da nebude zastupana stranka po inteligenciji najjača. Stranke bez razlike to odsudiše neprimajući na sebe odgovornost, a Kramarž uvidi glupost svog koraka i Masarykovoj stranci bio je poslan poziv.

Da se nebude ta stvar na opći zahtijev uredila i da nebude D.r Kramarž popravio neraz mni korak, koji je bio učinio, bio bi doživio užasnu blamažu, pravo poniženje.

Još šta se dogodilo? Odmah prvi dan iza kako dodjoše u Prag Rusi i Poljaci, oni, svaki za sebe, *in corpore učiniše posjetu d.ru Masaryku kući*, a kad ga nenadjoše, ostaviše posjetnice svoje.

Toliko je ime toga čovjeka, toga „izdajice“ i „Jude“ Masaryka!

Da se nebude glupost Kramoržova popravila, kakva bi moralna triska pala na mnoge ni krive ni dužne, a k tome mogla su se još upamtiti dva kongresa.

I j dnoga Masaryka i jednoga Drtinu, Bjankinov „Nar. List“ i fra „Hrvatska Rieč“ zovu izdajicama i — Judama!!!

Ta, tu će se nasmijati i Gazzari! A ko nebi?!

Kremenjak.

Naši vatrogasci.

U predprošlu srijedu buknuo je u Varošu u kući Marka Batinice požar, uslijed kojega su izgorjele tri kuće. O ovom požaru nijesmo u zadnj m broju navlaš htjeli ništa pisati, da baš vidimo, kako će se podnijeti neprijateljsko novinstvo u Šibeniku.

„Fra Ludrovica“, koja je namijenjena pravaškoj inteligenciji, donijela je o ovom požaru malu vijesticu, jer su njezini gospodari uvjereni, da se upućenom općinstvu ne može davati rog za svijeću.

Crnačka „Pr. Pučka Sloboda“, koja se otimlje svakoj kontroli Šibenčana, jer ju ovi ne čitaju, a namijenjena je zalupanim popovskim i fratarskim prirepinama u okolici, navalila je na prošlu općinsku upravu, koja da je zanemarila sprave vatrogasaca, ili u neredu sagradila vodovod! Ovolikoj bezobraznosti nijesmo se nadali ni od „Crne Slobode“.

Već su prošle tri godine, da se općina Šibenčana nalazi u rukama Nešibenčana, pak toj gospodi tek sada, nakon toliko godina i toliko požara pada na um, da su sprave zanemarene, a vodovod nespretan! Sram vas bilo! Prošasta općinska uprava, koja je bila sastavljena od Šibenčana, te su se brinuli za svoje i šibensko vlasništvo, opskrbila je vatrogasce sa svim potrebitim spravama, a blagopokojni Šupuk, kojemu sve dugujete, sa vodovodom; prošasta uprava skrbila se za to, da sprave budu u redu držane i spravne za svaki slučaj požara.

Otkad je tudjinska sila poklopila našu općinu, kao sve druge ustanove te imaju doticaja sa općinom, propada i ova a to sve u lijed nebrige i nehaja odnosnih uprava. —

Ovo se najbolje moglo vidjeti pri zadnjem požaru. Vatrogasna četa podnijela se junački, onako, kako se šibenčani znadu podnijeti, ali koja hvajda od njihova junaštva, kad je svaki pojedini vatrogasac bio prepušten samomu sebi, kad ga nitko nije na ništa upućivao, nitko mu ne davao zapovijedi, kad u jednu riječ nije bilo nikakve uprave a lijepi Pave, bez glave šetao okolo gorišta ne znajući, kojem svecu da se uteče.

Osim bezglavosti uprave opazilo se, da su sprave, osobito štrcaljke držane u potpunom neredu i zanemarene. Mjesto požara okruženo je od nekoliko bunara, štrcaljke su bile na vrijeme na mjestu ali uzalud, jer su bile u neredu; voda je počela štrcati debeli sat nakon što su vatrogasci došli do kuća Batinice.

Ove okolnosti može da posvjedoči cijeli Šibenik, koji se kod požara izmjenio i samo — zgražao. Svaki onaj koji stanuje u Šibeniku, mora da se ozbiljno zamisli, kad promisli na požar i na onakovu vatrogasnu upravu. Svak naime mora da umuje ovako: ako onako požrtvovna četa nije mogla da učini ništa, premda je mjesto požara bilo okruženo sa bunarima, požar se dogodio za bijela dana i bila tišina vjetra što bi se za boga dogodilo, kad sve ove povoljne prilike nebi postojale?

Lijek ovoj rani? Neka četa svrgne one članove uprave, koji misle, da su vatrogasci tu samo da paradiraju i da svojim prisustvom rese sprovode i procesije.

Crna rabota svetih trgovaca.

(Glas iz Imotskoga).

Od mnogo godina ovdje postoji društvo „Bratovština Presvetoga Sakramenta“. Svrha mu je, da sudjeluje pri znamenitijim crkvenim svečanostima, da svoje članove potiče na bogoljubnost, ispovijed i pričest, da se s misama sjeća umrlih članova i da iste pri sprovodu prate do zadnjeg počivališta. Ovome nema prigovora, nu još je i pohvalno. Ali pri ovomu se nije ostalo, jer je medju družinarima zavladalo nezadovoljstvo i nehajnost, jer je društvo skrenulo s pravoga puta, zanemarilo gornje čine, a dalo se na nagomilovanje blaga i bogatstva, a to sve otkad s društvom upravlja Lujušin Vitez.

Nomina sunt odiosa, ali radi dokaza i istinitosti čina prisiljeni smo, da iznesemo potpuna imena. Neki Stjepan Ćale bavio se je u mladosti kavanarskim i gostioničarskim obrtom, te je bio stekao prilično stanje. Mantijaši ga nagovoriše, da se primi blagajništva spomenutoga društva, ali kako jedva znade i svoje ime zapisati, tako je slabo bilježio i račune vodio. Medjutim se računi nijesu pregledavali za mnogo godina, niti se bilježilo, što on društvu daje i zanj nabavlja i plaća, pa ti naš Vitez potjera ga sa sudom, sračuna, kako je bolje znao i cijelo imanje ostade za Bratovštinu, a stojnu mu kuću kô za milosrgje ostaviše. Brojna obitelj ostade na sred puta u najvećoj bijedi i nevolji. Ni prama njegovu sinu popu Ivanu, profesuru kod hrvatske zadarske gimnazije, koji je bio ovih dana došao roditeljima u pohode i u samostanu se nastanio, gdje jednom bio, župničkim pomoćnikom i članom franjevačke obitelji, ne imadoše milosrdja franjevci, već izjaviše, da ga više ne će držati ni trpiti. Samaritanska ljubav iskrnjega!

Isto se dogodilo i sad pok. Joki Biliću. Bratovština mu preuzela imanje, on se dao po tuzi, a brojna obitelj ostala bez svoga hranitelja i bez srestava za življenje. Izmedju drugih evo i ova.

Ovdje su življela dva brata, Josip i Petar Dundić. Nijesu imali djece, već uzeli k sebi sinovca Šimuna. — Imali su krasno imanje, pa naši pobožni franjevci oblete okolo njih, da ostave cijelo imanje Bratovštini. Stari i oslabljene pameti ostaviše svoje stanje na plodouživanje djeci Šimunovoj, a po njihovoj smrti imade pripasti Bratovštini. I tako unučad Šimunova ostati će pûki siromasi na putu, a Bratovština se može ubrajati medju prve posjednike u Imotskome.

Lujušin Vitez dao se je i na trgovinu na račun Bratovštine, te je nabavio duplira i debelih svijeća u vrijednosti svaka po 4 K. Pri sprovodima on za nje po komadu naplaćuje svaki put K 1:60. — Imade li još šta ovakova u Dalmaciji? — (Ima, ima! Op. Uredn.)

Ovo nije sgurno po nauci Kristovoj. Biblijska povijest uči nas, da se je naš Spasitelj rodio u goloj špilji na slami, da je bio proti zemaljskome dobru i vlasti, da je živio od milostinje dobrih ljudi i da je kamatu mrzio, ukorivši zato svog učenika Šimuna rekavši mu: „*Ostavi bukaru* (kojom je blago nagomilavao) *i slijedi učitelja svoga*“.

Evo kakove su te crkovne institucije!

DOPISI

Iz Skradina.

Skradinski Clown uvjek je na pozornici, uvjek lakrdija, nikad šale dosta. Noću sa učiteljem Kristićem smišlja, kako će po mjestu i novinam tudji ugled i poštenje opadati a danju medeno se sa babicam dogovara, kako će svečano sv. Josipa u Skradinu ustoličiti. To je moral katoličkih svećenika! U krajini narod gine od gladi, a on kupi novac za svečanosti i za glazbu. On hoće, da se zanj čuje, da ga se hvali; to je njegov reklam. Kad nema biskupa, morao bi sv. Josip učiniti čudo i nedostojnika gromom ošinuti.

Kragić recte fra Gerund'o hvali Deliće, Skarice, Jurišiće, donapokon procesirane kanceliste, a kudi i opada poreznog prijamnika i sudca, a znate za što?..... što držu *presvietloga* na njekoj častnoj dalečini, da mu ne bi nahudile kakove željice noseće žare. On je tako plemenit, da je njekom gospodinu poručivao, da će bit

(Slijedi prilog)

tužen radi uredovnih zloporaba a kad je kukavicu na svoju ruku privukao služi se s njim kao sredstvom u njegove nečastne i nedopuštene svrhe. Tako je plemenit, da rado sklapa prijateljstva sa ljudim procesiranim, a zar mislite s toga, što ga tiče bol nevine obitelji?..... daleko smo od toga, jer njegova plemenitost nema granica; on traži u mutnoj vodi ribu, ne bi li komu drugomu nahuditi mogao. I to je specialni moral katoličkih svećenikâ. Jadna crkvo do čega si došla, da ovakovi nedostojnici s tobom lakrdijaju. Bog je velik a znaci ne varaju i fra Gerundio još će snivat, da je car u kraljevstvu ludih a učitelj Kristić njegov Muhamed.

Ovaj potonji poslat je ovamo da školuje ali i da smutnje vodi i da sa Clownom tudje poštenje opada. — Čini se, da je on ovamo poslat, da pomaže Kragiću u zloći a da za dobre janjce članke piše. I ovo ljudi zovu hrvatskim rodoljubljem! I ove ljude „Hrvatska Riječ“ podupire! —

Ljudi božji, odviše ste glupi, kad mislite, da će ovakovi ljudi poput Kristića i Kragića vladi spasiti ovu krajinu..... da tako nije, vidit će se! Ta oni samo mogu pokvariti i ono što je zdravoga. Bivši fratarsi laik Kragić, skače, dj sa ali koja korist, kad nema onih duševnih sposobnosti, (?) koje je imao njegov prijesni prijatelj Simeon Pjerotić i nadat se je, da će i on poput prijatelja na brzo zakopan biti u grob tužne uspomene.

*

Iz Prvić-Šepurine.

Danas, dne 24/7, stiže nam nenadno neugledni gospodin magnam....a, kot. šk. nenadzornik Slavomir Sinčić, da razgleda ovu zapuštenu školu. Sinoć na prolasku svratio se popovskoj prirepini, uči Markoviću, da ga obavijesti o dolasku. Sutradan povratio se parobrodićem iz Vodica, iskrcao se u Šepurini, te se cijelo jutro šetao sa svojim nekadašnjim napadačem. Već za rana naredio bijaše Sinčić da se zvoni škola tako, da su djeca čekala puna četiri sata, te pošao onda u Prvić-Luku. Mislili smo da će prije u nas obaći školu, a onda u Luci, no slijedilo je sve obratno. Po kazivanju djece — a djeca ne lažu! — doznasmo, da je iza „pregledanja“ škole, srditim i oštrim načinom stao ispitivati djecu o zatvoru „pod skalama“. Neka odvažnija djeca digoše se i ustvrdiše da ih je zbilja učiteljica zatvarala „pod skalama“, dok neka od vike nazornikove ostadoše sjedeći. Zatim pošalje sve učenike kući osim Blaža Cukrova Perina, Božu Vlahova Šimina i Emanuela Draganića Alfredova. Ova trojica ponovno bijahu ispitivana glede zatvaranja „pod skalama“, ali usljed straha što im ga zadao famozni Sinčić, djeca se preplašila a jedan došao kući i šporkih gaća. Ipak djeca rekoše istinu naime da su „pod skalama“ zatvorena bila.

Pitamo: je li ovo način ispitivanja djece? Ako je magnam...a Sinčić zaboravio u svojoj transkoj pozi na sva pedagoška pravila, zar ga nje njegov dobri Marković mogao upozoriti? Nije, jer mu je Sinčićeva dreka išla sasma u račun.... bez krčmara. Misli li i nadalje Sinčić utjeravati strah u našu, našom mukom odgojenu djecu? Ako je došao Sinčić za to ovamo da vodi inkvizionu istragu, koja je imala da rehabilituje Markovića, zašto se nije potrudio do c. k. suda u Šibeniku, gdje je radi zatvaranja „pod skalama“ bila rasprava i do tri puta? Ako je surovi Sinčić želio znati gdje je istina, za što se nije potrudio do d.ra Krstelja iz Kućišta, koji je na sudu branio učiteljicu Gizelu Marković, gdje je naš seljak ostao riješen, a učiteljica osudjena na parničke troškove? Upozorujemo na posljetku Sinćića da s našom djecom blago postupa, jer on ih niti hrani niti odjeva, pa da će ih plašiti. Neka mu ovo bude prvi i zadnji put, jer će inače jednom u Šepurini naučiti sva pedagoška pravila, na koja je sasma zaboravio.

Nekoliko roditelja.

*

Iz Knina.

Bilo je ovdje velikih ovacija fratru Marunu, makar tako rekli po stiliziranom Marunovom brzojavu poslatom „Narodnom Listu“. — Ali evo što je na stvari.

U nedjelju na 26/7. bijaše sajam na Kosovu. Kao svake godine tako i ove podjoše kninjani tamo, da provedu nekoliko sati u društvu. — Građanstvo se obično vraća posebnim vlakom na 8 sati u večer, a kao svugdje tako i ovdje niža klasa ostaje na Kosovu do kasnije, t. j. vraća se redovitim i zadnjim vlakom od 10 sati u veče. Na povratku u Knin prodjoše dvadesetak osoba ubrojivši djecu i ženske *(u gustim redovima?!* tako glasi u brzojavu) glavnom ulicom derući se: „živio Marun“, „živio Rauch“, „živio Vujatović“, „dolje Srbi“ — I to je sve. —

Moram vam primjetiti, da je na Kosovu toga dana bilo mukte pića i jela svoj toj rulji; i tako se naravno ista i pripila (hoće takova vrst ljudi, samo kad Marun društvenim novcem plaća). Nagovoreni u željeznici od perjanica Marunovih (jer befel njegov je ober-befel), da njih slijede u njihovim povicima, to i učiniše. Od ovoga da bi fratar Marun mogao sebi praviti kapital, to ne bi bili mogli niti povjerovati. Eh, ali na to je već spao! Ali što ćete, kad je čovjek na svršetku svoje karijere, upotrebljuje svaku i najgoru zgodu, da si, ako moguće, zapriječi pâd. U takoj fratru Marunu toli miloj ovaciji sudjelovala je sama kninska fakinaža, predvodjena od njegovog miljenika nestalnog učitelja Pichlera, jednog bivšeg općinskog nadredara i jednog pijanog mladog fratra imenom Joso Špika, iz Kijeva kod Vrlike. I takove ljude dopisnik velikog popa Biankijeva „Narodnog Lista“ nazivlje Hrvatima. Evala mu, bit će on Hrvat, kao i oni! Ako nije tako, onda neka javno dokaže koji su Hrvati bili! Vidi se, da razglašenog rodoljuba koalicijonaša Maruna peče bratska sloga. Ako takova što fratar Marun hoće da drži do časti: slobodno mu budi; ako se pak fratar Marun nada da će ga takova vrst ruganja-ovacije na predsjedničkoj stolici starinarskog društva i na dalje uzdržati, neka fratar Marun znade, da se u tome ljuto vara. — High.

I u Šibeniku su oni od „Hrv. Rieči“ napravili demonstraciju fratru Marunu time, što su zašutili njegov dolazak i boravak u Šibeniku. Takovih nam se hoće rodoljuba — — na papiru!!

(Op. Uredn.)

*

Iz Stankovaca.

Naš fratar Samac i učitelj (mržnje) Maršan izgubili su glavu i upravo ne znaju u svojoj zaslijepljenosti što čine. Evo dokaza. Neki dan prolazio putom jedan mladić, čitajuć naš dični list „Kremenjak“. Sretoše ga fratar Samac i učitelj Maršan, pa mu zaiskaše list.

Mladić im ne dade, već mirno ni ne prosloviv̌ši podje dalje. Na to na nagovor po a, skoči za mladićem uč. Mršan i *na silu* iztrgnu iz ruku njegovih list, derući se na nj da je „Kremenjak“ proti Bogu. Ova zgoda urodila je dobrim plodom, jer (kako vam već javismo) pretplatila su se na „Kremenjak“ petorica naših pučana. Fratru poručujemo da mu je uzaludan posao i proći će ga brzo volja pašovanja, kao što su prošla ona vremena, kad je

puk stenjao pod fratarskom papučom. Učitelju pako poručujemo nek drži ruke k sebi, nek pazi svoj posao; on je u selu da naučava, nipošto da izaziva i uzbunu pravi. Ova gospoda ne će nas ničim zastrašiti, a mogli bi malo poštovati puk, koji ih svojim krvavim trudima plaća. Ne dozovu li se pameti, razgovarat ćemo se na dalje.

*

Iz Raslina.

U predzadnjoj „Hrv. Rieči“ piše, da otkada se je u Raslinam napravio gat i nasula obala nema nego 3-4 slučaja groznice ove godine. Što se napravilo, to je bilo od potrebe, ali da nema više groznice nego samo 3-4 slučaja, to je vela — laž! Čudimo se, da je naš općinski liječnik, koji se je toliko natezao radi groznice sa bivšim namjestnikom Handelom, dopustio, da takovu ludost tiskaju u listu, u kojem vodi glavnu riječ. Neka dodje ovamo pak pogleda, a nas evo pripravne, da mu za svako čeljade, kojega ove godine *„ne* uhvati“ groznica dademo talir na glavu, a on nama talir za svakoga koga „uhvati“. Eto! mi smo zadovoljni. Razumijemo: našim na općini treba, da pokažu svoje tobožnje zasluge, pak kad ih nko ne hvali, tad će oni sami sebe, ali upravo onako, kao kad je ciganin hvalio svojega konja· — Slijepi svijete! —

Još je ljepši Drinković sa svojim popima i fratrima. Njega sada trese politička groznica. od koje će ozdraviti, kad pojede jedan pečeni **marun. — Maroni caldi!** (Op. Uredn.)

RAZNE VIJESTI.

Milo nam je zabilježiti, da je i u selu Zablaće g. učitelj Defilipis otvorio tečaj za analfabete (nepismene). Još lani je g. Defilipis uredio i crkveno pjevanje tako, da su njegovi pjevači bili pozvani u oveću varoš da tamo na božji Blagdan pjevaju veliku misu pod njegovim ravnanjem. To je doista korisno po ubavo selo Zablaće, a pohvalno po učitelja Defilipisa, koji nastoji da i u Zablaće unese trak prosvjete, pa mu za to od svega srca čestitamo, želeći njemu i zablaćancima sretan uspjeh u tom hvalevrijednom pothvatu. Ovako se narod osvješćuje, nipošto lažima i varanjem. Prosvjetom slobodi!

Novi presjednik. Ovih dana stigla je u naš grad vijest, da je presjednikom mjesnog okružnog sudišta bio imenovan gosp. Marin Silobrčić, dosadašnji pokrajinski savjetnik u Splitu. Mi se ovom imenovanju od srca radujemo, jer novog presjednika poznajemo kao čovjeka velike pravničke naobrazbe, oštroumna i pravična sudca, energična i puna volje za rad.

Dobro nam dakle došao i uživao u našem gradu sve one simpatije, koje je stekao kad je megju nama bio još kao mladi pristav.

Čuvajte svoj novac! Prigodom vatre, koja se u predprošlu srijedu porodila u kući Batinice, izgorjelo je do 400 K u gotovu novcu. Preporučamo svakome tko u gotovu imade novca, neka ga ne drži u kući, jer mu tamo ne plodi i jer je uvijek u pogibelji. Na 1 ov. mj. naša „Pučka Štedionica“ počela je primati novac i na štednju. Eto svakome lijepe prigode da se otrese jedne brige ako novac uloži u našu „Pučku Štedionicu“, jer tko je tu uložio novac, može spavati na sve uho. Članovi će primati kamate na uloženi novac 4 $^1/_2$ %, dočim nečlanovi 4 %.

„Fra Hrv. Riječ“ sva je pozelenila od bijesnih napadaja na Maruna i — „Narodni List“. Znamo dobro kuda smjeraju oni **hajdučki** napadaji, ali se čudimo da to smetište ne nalazi ni jedne oštre riječi, kojom bi se oborila i na Raucha. Kladimo se da će „fra Hrv. Riječ“ još kazati da je Marun kriv što je Rauch banom. Mi ne begenišemo Marunu, a još manje onim napadajima fratarskog glasila, jer su licumjerski, jezuitski i prozirne tendencije, jer ih diktira mržnja za to što Marun ne će da ljubi skute crnome Kragiću. Osim toga „fra Hrv. Riječ“ pokazala se prama svome braci „Nar. Listu“ nezahvalna i bezobrazna, pa mislimo da odsada ne će živjeti od njegovih ustrižaka. Nama je to žao, jer smo prisiljeni da unapred čitamo i „Nar. List“ i „fra Hrv. Riječ“. Više je i vrijeme da su se ta dva saveznika počupala. Ovom prigodom pitamo „fra Hrv. Riječ“: šta bi ona učinila s Marunom, da je slučajno u njezinu toru? —

Nauk „Crnoga Lista“ jest na dlaku ovaj: Tko pope i fratre izgoni iz crkve, da se pačaju u svjetovne stvari, taj je dobar, pošten i plemenit; tko ih goni u crkvu (gdje im je mjesto) taj je zao, lopov, surov. Evo dokaza. Sve do nazad par dana g. Jure Kapić, urednik „Pučkog Lista“, bio je valjan, pošten, pametan i po narod zaslužan. Sad, kad je napisao u svom listu, *da se popi i fratri,* **radi očuvanja naše svete vjere i radi spasenja duša naših,** *ne bi imali pačati u' politiku,* sad u „Crnom Listu“ crni gavrani pišu o njemu da je ništa, pa radi i piše samo da postane zastupnikom i da je počeo ljubiti skute i rukave demokratima. A mi znamo da g. Jure Kapić nije demokrat, da nije pristaša pučke stranke, ali je i on uvidio sve zlo koje će na puk svaliti svojom politikom popi i fratri, pa ih je lijepo posavjetovao da se okane politike a prihvate crkve. I radi te pametne i kršćanske opomene crni gavrani udaraju po njemu i izrugavaju mu se. A kako će puk obljubiti crkvu, kad ju eto napuštaju namjesnici božji!?

Kusonje iza plasta. Dok je izlazio „Štrajkaš“ i nazivao naše furtimaške gavrane *lopovima,* dotle je „Crni List“ šutio. Sad kad je „Štrajkaš“ prestao izlaziti udara po njemu iza svih naramica. Prije im je srce bilo u gaćama sad im je u crnim prsima.

„Pučki List“ u svom 14. broju ovako piše: *„U Dalmaciji radnike i težake drže devetima u plugu. U nas su na zapovijedi popi i fratri. Oni su svu vlast oteli, te tako Dalmacijom zapovijedaju oni, koji zemlje ne imaju, a Dalmacija je težačka zemlja“.* — I ova je vrlo pametna i mi se ništa već radujemo, da ovako piše jedan list, koji nije glasnikom hrvatske pučke napredne stranke. Ovo ne znači pisati ni proti Bogu ni proti vjeri, jer „Pučki List“ znade dobro što piše i što puku treba da mu se otvore oči. Ali ako su popi i fratri oteli svu vlast, naša je dužnost da im tu vlast iz ruku zakonitim načinom i dozvoljenim sredstvima otmemo. — Za nje je crkva, oltar, Bog i duša, a za svjetovne stvari drugi su ljudi, sposobniji i pametniji od popova i fratara. Popima i fratrima Bog je dao vlast da crkvom upravljaju, a nipošto da se pačaju u stranačke posle i tako liju ulje na oganj. Oni valja da zadju u crkvu, jer što se budu više bavili politikom, ugled će crkve biti manji. Za to evala „Pučkom Listu“! a i popi i fratri morali bi mu biti hvalni na njegove očinske savjete. Ali gdje je to! Oni će još taj list proglasiti bezvjerskim. Neka viču, odzvonilo im je.

Posveta sokolskog barjaka u Murteru obavila se je uz asistenciju od 72 pečena janjca i 14 hl. rumenog hrvatskog vinca. Kako se vidi, pravo hrvatsko posvećenje. Nas, na ove crne godine, upravo trnci prolaze kad pomislimo, kako se puk pod firmom čistog hrvatstva u

trošak bac-. Kako nigdje u Dalmaciji, tako ni u Murteru ne cvjetaju ruže, pa ne možemo pojmiti. kako oni, koji viču da će Dalmaciju pritisnuti glad i koji se kroz svoje *crne listove* grade *pravim* pučkim prijateljima, mogu dopustiti da puk bezumno rasiplje svoje krvave žulje. Kad rečemo da je ova posveta stajala Murter okruglih 3000 K, malo smo kazali. O tom slavlju bit će bengaličnih članaka, samo što će se zašutiti potrošeni novac. Trebao bi hrvatski Gandolin, pa da izšiba ove naše nezdrave prilike, saniranju kojih glavnom su zaprijekom popovi i fratri. Sokolaš.

Milodari „Kola“. Doprinio je na korist Hrvat. muz. društva „Kolo“, da počasti uspomenu pok. Tonke Škarica, gosp. Dume Škarica 3 K.

Najsrdačnije zahvaljuje Uprava „Kola“.

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

URARIJU I ZLATARIJU

— — u gradu (Medjubugarim) — —

CIJENE UMJERENE.

Eugen Pettoello — Šibenik.

23-26.

Priopćena *)

Bljutavom dopisniku u br. 255. „Hrvatske Riječi“, komu imam da ovdje odgovaram, uvjeren sam, da je niži od moje papuče.

Formalnosti radi upravljam onom deliji ovo priposlano, a inače nije mi svrha, da se preda nj opravdam, jer mi ne dolikuje te nemam p-ed kim i zašto, nego da čitatelje uvjerim, kakovi lažci više puta izbljute po kakav izmišljeni članak, koji nije nego puka zavist, pakost i falsifikacija istine. Što ima nesmisleni dopisnik o ocu, da reče? Ništa drugo, nego da su ga podlo jednom na putu napali, da su mu iskaljali tablu poviše dućana, da su tu skoro lišili službe neke seoske rondaše, što su mu po pravu štetu prijavili, a to sve s toga, što do svog načela i karaktera drži, te nije slijepo orudje u njihovim rukama. Čemu mi. vajni dopisnik bez ikakvog smisla napominje brata? Svojoj bolesti on nije kriv, a još manje ja. Inače svak je kovač svoje sreće. A što bi dopisnik kazao, kad bi osvježio smrtnicima predodžbe onom tamnom prošlosti i onim ličnim sramotama, koje doživješe njegovi visokopoloženi kolege? Sad ću nešto o sebi. Ovd.e sam, a i gdje sam živio, dobro poznat, da malo, vrlo malo do novca držim. O tom vas može uvjeriti bilježnik Rosa, koliko sam se puta od stranaka naplaćivao, dok sam kod njega bio, premda mi je on to pri pogodbi izrično kazao i nazvao mi to „incerti“, suviše vas o tom može uvjeriti činovnik zemljišničkog ureda i glavni mušterija istog bilježnika. Napomenuću i to da nije sramotno tražiti odmjerenu nagradu za obavljeni posao, kao što ni tome nema zamjerke, da sam kod bilježnika kratko vrijeme bio (3 mjeseca), a pri sudu i još kraće (1 mj.) tim manje što mi je to — ko pravniku četvrte godine — dobro došlo za razjašnjenje svoje nauke. Tà mnogo ima pravnika i učenika, koji na ovaj način sebe uzdržavaju na naukama. Pak ima li tu čega zazornoga? U svemu tome zakulisni dopisnik nalazi manu, a da sebi ne prebacuje ko plaćenom peru, koje je nedavno cvrčilo po hartiji za janje od 12., kg taj isti u ime domovine ispunja namirnice lijepim ciframa, a onog drugog ne grize savjest, što je iz njegova pera izašla ona izmišljena, grozna i dobro poznata parnica Vranjića, kojom je htio mnogim odličnim srpskim obiteljima otvoriti jaz propasti. Srpska se je nevinost dokazala, a dotični nek pazi, da ne ode s onu stranu brave. Još gojimo nadu, da će nam do ruku doći i još koji jasni dokaz.

Ja nijesam obikao na tudjim ledjima živjeti, jer evo je već dvanaesta godina, da sam na naukama, ali nikad nikom za pomoć nijesam zakucao, niti sam se kome s kog uzroka ulagivao, te na rodjendane i slične prigodnice na dar odašiljao slatki „maraschino“, kao što je neki iz tog kola nedavno prigodom imendana nekim osobama, koje ću do potrebe spomenuti i kazati u koje svrhe. To moja narav ne ljubi nego prezirom gleda, te je to bilo i uzrokom, da sam u šestom razredu gimnaziju promjenio. Prijateljstvo cijenim, a ne izrabljujem ko oni. koji u ime prijateljstva zalaze u urede te hoće da dadu svoju direktivu mnogim stvarima, koje ih bilo s kog gledišta zanimaju. — Sigurno je onaj kreštavi dopisnik iz svog malog prsta sisao, kad je nabacao ono nekoliko neslanih, lažnih i nelogičnih rečenica, a mene evo čista čela. Medjutim dopisnika sam kadar i još poslužiti te mu koješta u uho prišapnuti, da ne bi javnom štampom škandala izazvao, pak će i sam da se uvjeri, da je tjerajući lisicu istjerao vuka.

U Skradinu, 19. Jula 1908.

Konstantin Dobrota
pravnik IV. godine.

*) Uredništvo za ove članke ne prima na sebe nikakovu odgovornost. —

Gospodinu *Vinku Rosa*, c. k. bilježniku
u Skradinu.

Evo me da Vas ovim putem upitam, čemu oni Vaši nagovori gospodi na općinskoj upravi, da me dva do tri puta osude po Bachovoj patenti a po tom potjeraju iz mjesta? Zašto ste upravljali one tužbe proti meni na prizivno sudište, lažno me ocrnjujući? Ja pošteno i duševno radim, te ne dajem povoda, da se proti meni onom patentom postupa, a svojim krvavim pako radom uzdržavam mnogobrojnu obitelj, a da se ne nadje itko ko bi mi mogao prigovoriti da sam ga prevario ili da mi je predplatio za koju radnju. Varate se, kad mislite, da odbijam od Vas stranke, jer u Vašem slučaju, nagovaranje bilo bi suvišno, pošto ste Vi danas u Skradinu i odviše dobro poznati radi Vašeg nenorektnog postupanja sa strankama, nemara i *zaboravnosti*. U ovom slučaju pako kod onih radnja koje Vam unapred bivaju uplaćene. Sami ste dakle izgubili povjerenje naroda. A što tražite, da ja ili na jedan ili na drugi način budem odalečen iz Skradina to je, jer se bojite, Gospodine bilj žniče, da ne odadem neke pikanterije Vašeg rada kao c. k. bilježnika a za koje znadete da su meni dobro poznate. Budete li htjeli, poslužiću Vas con acqua e sapone.

Skradin 26 Srpnja 1908.

Josip Defilipiš
c. k fin. preg. u miru i bivši Vaš pisar.

Izdavač i vlasnik: **Niko Marinković i drugovi.** — Odgovorni urednik: **Niko Marinković.** — Tiskarnica Ivan Staglinatz - Šibenik.